

Elizabeth Cunningham, eene ware geschiedenis : waar achter gevoegd is eenig berigt aangaande haren broeder Johannes Cunningham

<https://hdl.handle.net/1874/355333>

A 2430607

9

ELIZABETH CUNNINGHAM.

EENE WARE GESCHIEDENIS,

DOOR WIJLEN DEN WELEERWAARDEN HEER

JOHN NEWTON.

*Waar achter gevoegd is eenig berigt
aangaande haren broeder*

JOHANNES CUNNINGHAM.

o, Dood! waar is uw prikkel?"
1 Cor. XV. vs. 55.

TWEEDE DRUK.

Te ROTTERDAM, bij
MELCHIOR WIJT.

1830.

[9]

MANUSCRIPTS BY JOANNA

[The text in this section is extremely faint and illegible. It appears to be a list of entries or a table of contents, possibly containing names, dates, and descriptions of manuscripts.]

VOORREDE.

Toen het volgende verhaal opgesteld werd, gevoelde de schrijver dat zijne aandoeningen hem ongeschikt maakten om te beoordeelen, hoe veel er van een verhaal, waarvan elk gedeelte voor hemzelve belangrijk was, geschikt mogt zijn om aan het Publiek te worden medegedeeld.

Menige geringe bijzonderheid, die een toegevend vriend verdragen kon, vreesde hij dat aan vreemden beuzelachtig en ongerijmd mogt toeschijnen. Hij schreef daarom alleen voor zijne vrienden, en liet slechts zoo vele exemplaren drukken, als genoegzaam waren voor den kring zijner bijzondere bekenden. Maar toen er meer na dit geschrift gevraagd werd, en vele zijner vrien-

den den wensch te kennen gaven, dat het meer algemeen verspreid mogt worden, heeft hij eindelijk aan hun verlangen toegegeven.

Het is te beklagen dat in deze verlichte eeuw die zoo gekenmerkt is door eenen geest van onderzoek, de Godsdienst bij menigeen gehouden wordt voor een onderwerp dat geen ernstig nadenken waardig is, en dat, daar men in iedere tak van wetenschap de eigendommelijke oorzaak van alles, met omzigtigheid tracht op te sporen, en min schroomvallig is bij het aannemen van eenig stelsel hetwelk niet proefondervindelijk kan bewezen worden, men het woord, bevindelijk op den Godsdienst toegepast, met verachting verwerpt. Er is echter veel aan dit onderwerp verbonden, in hetwelk wij, willig of onwillig, noodzakelijk betrokken zijn. De dood, bij voorbeeld, is onvermijdelijk, en als er een volgend leven is (en het is onmogelijk te bewijzen dat het er niet is) zoo moet het gevolg van de dood zeer gewigtig zijn: vele menschen sterven zoo als zij leven; gedachteloos en zorgeloos omtrent de gevolgen welke hen wachten. Anderen, welker inborst en gedrag niet slechter schijnen dan dat van de doorgaanden, kunnen zoo niet sterven; zij hebben een donker en pijnlijk voor gevoel, en verlaten deze wereld met weerzin en angst. Ook zijn er anderen, die, ofschoon be-

wust dat zij zondaars zijn, en zich verzekerd houden dat zij in de nabijheid zijn van eene onveranderlijke en eindelooze voortdoring, echter vrede, gerustheid en vreugde bezitten.

De zoodanigen verklaren, dat zij dezen gelukkigen gemoedstoestand verschuldigd zijn, aan hunne betrekking op Jezus den Zaligmaker, op Wiens dood en tusschenkomst zij hunne hoop gebouwd hebben. En wie kan hunne betuiging, als ongegrond, verwerpen? Zulk een voorbeeld is nu in des lezers handen. De zaak is ontwijfelbaar. Een meisje beneden de vijftien jaren oud, had zulk eene blijdschap in het midden van smarten en doodsbenauwdheden, dat elk die haar omringde, haar bewonderen moest. Zij was gewillig om alle hare vrienden te verlaten, die zij hartelijk beminde en door welke zij teeder werd bemind; want zij wist in Wien zij geloofde, en dat, als zij afwezig zou zijn naar het ligchaam, zij bij den Heer tegenwoordig wezen zou. Met dit vertrouwen zegepraalde zij in het uitzigt van de heerlijkheid, en juichte bij de aannadering van den dood.

Men mag veronderstellen dat wie ook deze zaak ernstig beschouwd, men zich niet te vrede zal kunnen houden, met zulke merkwaardige daadzaken bij zulk een jeugdig meisje, toe te schrijven aan de kracht der gewoonte, van het

voorbeeld, of van eenig leerstelsel; die dezelve niet toeschrijft aan de grondbeginselen van het Evangelie, zal buiten staat zijn om eenige redelijke oorzaken er voor aan te wijzen; en het is te vreezen, dat hij die niet bewogen word door zulk een eenvoudig en treffend getuigenis, nimmer overtuigd zal worden, zelf niet al stond iemand uit den doode op.

Dewijl ik niet voor het algemeen schreef, maar voornamelijk om eene getuigenis van des Heeren goedheid in handen van mijne dierbare vrienden te geven, welke ons zoo gaarne hun medelijden betoonden in onze omstandigheden, en hunne gebeden voor ons uitstortten, zoo wil ik mijne aandoeningen niet onderdrukken noch verdedigen; ik zal eenvoudig en onbedwongen schrijven, als of ik sprak tot iemand op wiens naauwe vriendschap en teederheid, ik mij volkomenlijk kon verlaten, en die ik weet dat geduld wil hebben met al mijne zwakheden.

In Mei 1782, kwam mijne zuster Cunningham te *Edinburg*, voornamelijk om hare oudste dochter, toen in haar 14de jaar, welke zeer ziek aan de tering was. Zij had reeds een' eenigen zoon van 12 jaren ten grave zien dalen; en terwijl zij met al de zorg en kommer eener teedere moeder, de snelle teruggang der gezondheid van een tweede beminnelijk kind zag, werd zij op het onverwachts van eenen liefderijken en voortreffelijken echtgenoot beroofd. Groot waren hare beproevingen, maar

de Heer had haar tot dezelve voorbereid; zij was eene geloovige. Haar geloof was sterk, levendig, werkzaam, en haar gedrag voorbeeldig. Zij wandelde met God en Hij ondersteunde haar. En hoewel zij eene teedere en gevoelige vriendin was, had zij tevens eene gelukkige vastheid van geest, zoo dat haar karakter als *Christin* en het voortreffelijke van haar gedrag, in iedere omstandigheid zeer voordeelig uitblonk, bijzonder in hare beproevingen. Zij keerde naar *Anstruther* als weduwe terug, met haar ziek kind, dat tot de maand October wegwijnde en toen overleed.

Hoewel mijne zuster vele waardige en dierbare betrekkingen in *Schotland* had, was echter hare sterkste hand verbroken, en nam zij gaarne mijne nodiging aan, om tot ons te komen en bij ons in te wonen. Zij was mij niet alleen dierbaar als de zuster mijner echtgenote, maar wij waren reeds lang door de naauwste vriendschap aan elkander verbonden. Ik kende hare waarde, en zij was mij zeer toegenezen. Zij had toen maar één kind overgehouden, hare waarde *Elizabeth*, (het laatste, in leven zijnde kind van *Mr. James Cunningham van Pittarhie*). Wij hadden reeds sedert zeven jaren een nichtje bij ons, eene wees, welke wij voor onze eigene dochter hadden aangenomen. Mijn verlangen vervroegde den tijd hunner aakomst, en ik stelde mij een aange-

naam tafereel voor, van de vermeerdering van ons huisselijk genoegen door het gezelschap van zulk eene zuster en zulk eene vriendin, ook voor beide de kinderen; er was geen groot verschil tusschen hen, noch in jaren, noch in gestalte. Wegens al hetgeen wat ik van Elizabeth gehoord had, heminde ik haar eer ik haar zag, ofschoon zij naderhand mij voorkwam als een stapel ongeteld goud, welke geteld zijnde, eene grootere som bedraagt dan men verwachtte. Mijne verbeelding verbond en vereenigde deze kinderen; ik wenschte dat de vriendschap tusschen ons en mijne zuster in hen zoude vereeuwigd worden; ik meende hen reeds te zien gelijk tweeling zusters, van een hart en eenen zin, nagenoeg gelijk gekleed, altijd te zamen, altijd onder ons oog. Zoodanig was mijn plan, maar des Heeren plan was zeer verschillend en daarom seilde het mijne. Het is gelukkig voor ons arme, kortzigtige stervelingen, zoo onbekwaam als wij zijn, om de gevolgen van onze eigene wenschen te voorzien, dat wanneer wij Hem kennen en vertrouwen, het Hem dikwerf behaagt, ons onze wenschen gunstelijk te ontzeggen, omdat Hij wat beters voor ons heeft uitgekozen.

Wat de uitkomst van mijn plan moge geweest zijn, indien het tot stand gekomen ware, weet ik niet; maar ik kan Hem nu loven en aanbidden voor de genadige uitkomst van het Zijne.

Ik prijs Zijnen naam om dat ik mij blijmoedig kan vereenigen met Zijn woord, hetwelk zegt: « Zijt stil, en weet dat ik God ben.” Ik kan niet alleen bukken, (gelijk het een schepsel en zondaar betaamt), voor Zijne majesteit, maar ik bewonder ook Zijne wijsheid en goedheid, en kan uit mijn hart zeggen: « Hij heeft alle dingen wèl gedaan.”

Mijne zuster had hare zaken voor haar vertrek in orde gebragt, en niets bleef er over dan afscheid van hare vrienden te nemen, welke vele waren, niet alleen in *Anstruther*, maar ook in onderscheidene gedeelten van den omtrek. In Februarij 1783 ontving ik eenen brief van haar; voor ik dien opende, dacht ik dat dezelve mij berigten zoude dat zij op weg was naar *Londen*; maar de inhoud was, dat zij op een klein reisje, hetwelk zij gedaan had om eene vriendin vaarwel te zeggen, eene hevige koude gevat had, hetwelk haar koorts en hoest veroorzaakte, met zoodanige toevallen, welke, hoewel zij dezelve zoo ligt mogelijk beschreef om ons niet te ontrusten, mij evenwel aanstonds alle hoop deed opgeven haar bij ons te zien. Volgende brieven bevestigden mijn vermoeden; hare ziekte nam toe, en zij was spoedig genoodzaakt het bed te houden. Elizabeth was toen op de school te *Musselburg*. Tot op dien tijd had zij eene volmaakte gezondheid genoten; maar op denzelfden tijd dat hare

moeder zoo schielijk in krachten verminderde, vatte zij eene zware verkondheid, zoo dat ook haar leven spoedig in groot gevaar scheen te zijn. Bij deze gelegenheid werd de sterkte en kloekmoedigheid, welke mijne zuster zoo bijzonder kenmerkte, voortreffelijk openbaar. Zij gevoelde dat haren loopbaan haast geëindigd zijn zoude, en wenschte zeer dat Elizabeth bij ons leven of sterven mogt, dewijl de geneesheeren een spoedig vertrek naar het zuiden aanraadden. — Zoo wel om tijd te winnen als om Elizabeth te bewaren voor den indruk, welke het gezigt eener stervende waarschijnlijk op haren geest zou maken, en mogelijk ook bevreesd dat de ontmoeting voor haarzelve te aandoenlijk zijn mogt, zond zij dit haar eenig veel belovend kind regtstreeks naar *Londen*, zonder haar te huis te laten komen, om het laatste afscheid van haar te nemen. Zij vergenoegde zich haar kind aan onze zorg en liefde aan te bevelen en op te dragen in een brief, welke ik geloof de laatste te zijn, welke zij heeft kunnen schrijven. Zoo krachtiglijk aanbevolen door de hartroerende opdracht eener stervende moeder, de waardste vriendin welke wij op aarde bezaten, en getroffen door het gevoel van medelijden, dat hare ziekte, zelfs bij vreemden zou gemaakt hebben, ontvingen wij haar als eenen aan ons toevertrouwd schat, den 15 Maart.

Mijne zuster leefde nog lang genoeg, om den troost te genieten van niet alleen te weten dat zij veilig aangekomen, maar ook dat zij volkomen tevreden was met haren nieuwen stand. Zij was nu bevrijd van alle aardsche zorgen. Zij leed veel in het laatste tijdperk van hare ziekte, doch zij wist in Wien zij geloofde; zij bezat eene voortdurende verstandige rust en eene volle verwachting op de heerlijkheid. Zij ging in tot de vreugde van haren Heer, op den 10 Mei 1785, geëerd en betreurd door allen die haar gekend hadden.

Ik ontdekte spoedig dat de Heer mij inderdaad eenen schat had toegezonden, Elizabeths uiterlijk voorkomen was beminnelijk, haren aanleg vlug, haar vernuft levendig en schrandere, en indien zij eene volkomene gezondheid genoten had, zou zij waarschijnlijk in velerlei opzigten uitgemund hebben. Haar verstand, vooral haar oordeel en haar gevoel van billijkheid, was ver boven hare jaren. Zij had iets in haar voorkomen dat dadelijk voor haar innam. Zij was geëerd bij onderscheidene lieden van rang die haar kenden, en hoezeer ik dankbaar erkennen wil, dat dit gedeeltelijk voortvloeide uit hunne tegenegenheid te mijwaarts, zoo meen ik dit voornamelijk te moeten toeschrijven, aan iets buitengewoons hetwelk men in haar opmerkte.

Maar hare voornaamste beminnelijke hoedanigheden, welke geheel alleen door ons, die

dagelijks met haar omgingen, gekend konden worden, waren de zachtheid van haren geest, en een hart gevormd voor de uitoefening van toegenegenheid, dankbaarheid en vriendschap. Waarschijnlijk had zij op de school ongunstige verhalen van kinderen, die hunne ouders verloren hadden, gehoord, en met groote onverschilligheid hooren spreken over de liefde, die zij onder het opzigt van oom of tante genoten; mogelijk dacht zij, dat alle ooms en tantes eveneens waren; hoe dit zij, ik heb sedert van haar zelve vernomen, dat zij met geene hooggespannene verwachting van de behandeling die zij bij ons zou ondervinden, tot ons kwam. Maar toen zij bevond (de Heer had door Zijne genade onze harten geopend om haar te ontvangen) dat het bijna niet mogelijk ware geweest, dat hare eigene ouders haar met meer teederheid behandeld zoude hebben, en dat het de bezigheid en het vermaak van ons leven was, te bedenken hoe wij haar het meest genoeg konden geven, en hoe wij de moeilijkheden trachten te verzachten die wij buiten staat waren weg te nemen, toen ondervonden wij tevens dat de zaden onzer liefde, nauwelijks in eene betere aarde konden gezaaid worden; ik weet niet dat hare tante of ik immer eene wolk van onvergenoegdheid op haar geelaat gezien hebben. Het is waar wij wilden of konden haar niet stellig iets weigeren, maar

indien wij het noodig oordeelden eenig voorstel dat zij deed af te wijzen, hield zij zich tevreden met eenen liefelijken glimlach en sprak er niet meer van. Hare kieschheid evenwel was sneller dan onze opmerking, en zij zeide wel eens, wanneer wij niet de minste reden er voor bemerkten: « Ik ben bevreesd, dat ik U een gemelijk antwoord heb gegeven, inderdaad ik bedoelde het niet; zoo ik het deed, vraag ik U vergeving, ik zou zeer ondankbaar zijn indien ik eenig vermaak gelijk stelde, met dat van U genoeg te geven.» Is het wonder dat wij zulk een kind hartelijk beminden?

Wonderlijk is de gesteldheid van het menschelijk hart. De Heer heeft er aanspraak op en aan Hem behoort het geheel; evenwel is er ruimte voor de liefde jegens onze betrekkingen, welker ontwikkeling de onschuldigste genoegens schenken kan die deze wereld oplevert, indien zij ondergeschikt is aan hetgeen men vooral aan God verschuldigd is.

De huwelijks-betrekking, wanneer zij door God gezegend wordt, is inderdaad eene vereeniging der harten, en de liefde die zij aankweekt, laat geene andere van denzelfden aard toe. Kinderen hebben echter mede, en wel de naaste aanspraak op dezelve, en het zij er een, of twee, of vele zijn, ieder hunner schijnt het voorwerp te wezen van dezelfde ouderlijke toegenegenheid. Mogelijk zullen mijne vrienden,

welke kinderen hebben, denken dat ik, die er nooit een gehad heb, alleen bij gissing over dit onderwerp kan spreken. Ik wil hierover met hen niet twisten, maar toen het de Heer behaagde, mijn lieve Betje onder mijn opzicht te stellen, scheen het mij toe dat ik een, mij te voren onbekend, gevoel ontwaarde, zoo al niet bepaald dat van ouders tot hunne kinderen, evenwel zoo als ik meen niet geheel ongelijk aan hetzelfde. Langen tijd dacht ik dat het niet mogelijk ware eenig kind zoo te beminnen, als ik haar deed. Maar toen Elizabeth kwam, deelde zij zonder hare mededingster te wezen spoedig met haar in dezelfde toegene- genheid. Ik vond in mijn hart plaats genoeg voor hun beide te hebben, zonder nadeel voor een van haar. Ik beminde de eene zeer harte- lijk en de andere niet minder dan te voren, indien het mogelijk ware bijna nog meer, toen ik zag dat zij aan mijne verwachtingen beant- woordde, en zij hare nicht ontving en behan- delde met de grootste teederheid; zij beschouwde de toegeeflijkheid en de oplettendheden, die haar betoond werden, als gevolgen van den staat harer gezondheid en niet van eenige voor- rang die tot haar nadeel kon strekken! en het behaagde den Heer mijne gebeden in dit opzicht zoo gunstig te verhooren, dat ik niet ontdek- ken kon dat eenige jaloerschheid of achterdocht immer tusschen hen beide plaats greep, van het begin tot aan het einde.

De slepende koorts, de hoest en het zweeten, met welke kwalen Elizabeth uit *Schotland* kwam, werden in den loop van den zomer overwonnen, en er scheen geene rede van vrees te zijn dat zij spoedig weggenomen zou worden. Maar, helaas! er was een' knagenden worm aan den wortel van deze schoone plant.

Zij had zelden hevige pijn, dan alleen in de laatste veertien dagen van haar leven, en zij sliep gewoonlijk zeer goed; maar bij het ontwakken bevond zij zich altijd zeer ongesteld; ik geloof niet dat zij een enkel uur van volmaakte gezondheid kende; en zij die haren toestand van nabij opmerkten, konden niet nalaten zich te verwonderen, dat zij in gezelschap zijnde, altijd zoo zachtzinnig, liefderijk en oplettend was. Het gebeurde dikwijls, wanneer de tranen in stilte van hare wangen rolden en zij zag dat hare tante of ik haar gadesloegen, dat zij dezelve afwischte en dan bij ons kwam met een lachje en een kus, en zeide: « wees niet ongerust, — ik ben niet zeer ziek, — ik kan het wel dragen, — ik zal wel spoedig beter zijn, » of iets dergelijks. Hare ziekte scheen geheel buiten het bereik der geneesmiddelen te zijn; en een geruimen tijd werden er ook geene gebruikt. Zij genoot de opene lucht en als het weder en de omstandigheden het toelieten, nam zij lichaamsbewegingen; voor het overige vermaakte zij zich met hare guitar en

harp, met hare naald en met lezen. Zij nam deel, als zij er toe in staat was, in zulke bezoeken als wij deden of ontvingen; en onze bezoeken waren gewoonlijk ingerigt naar hetgeen hare gesteldheid toeliet. Hare tante, in het bijzonder, ging zelden uit dan op zulke tijden en plaatsen, als wij aangenaam en geschikt voor haar dachten te zijn; maar wij konden bemerken dat zij liefst te huis was, en allermeeft als wij met haar te huis waren. In April 1784 gaven wij haar aan de zorg van mijnen waarden vriend Dokter Benamor over. Aan den zegen des Heeren en aan zijne kunde en pogingen, schreef ik het genoegen toe van haar nog zoo lang bij ons te hebben. Zij is nu heen gegaan en kan niet meer herhalen, hetgeen zij voorheen dikwijls gezegd heeft, van de groote verzachting die het haar gaf, zulk eenen toegenegenen en medelijdenden geneesheer te hebben: maar zoo lang ik leef, hoop ik ten allen tijde het genoegen te hebben, onze groote verpligting aan hem, ten haren opzigte, dankbaar te erkennen; even zoo ook aan de vriendelijkheid van Dokter Allan van Dulwich, welke haar dagelijks bezocht, gedurende haar verblijf te *Southampton*, welke ook zoo verpligtend was, Dokter Benamor over hare omstandigheden te spreken na hare terugkomst in *Londen*. Hun vereenigd voorschrift werd zorgvuldig nagekomen; maar wat vermogen de

krachtigste geneesmiddelen, wat baten de bekwaamste geneesheeren om het leven te verlen- gen, als het uur nadert, in welke het gebed van den grooten Voorbidder moest vervuld worden: « Vader Ik wil dat degenen die Gij Mij gegeven hebt, bij Mij mogen zijn, daar Ik ben, opdat zij Mijne heerlijkheid aanschouwen.” Dit was de eigenlijke oorzaak van den dood mijner waarde Elizabeth. De Heer zond dit kind tot mij, om voor Hem opgevoed te worden; Hij keurde mijne zwakke pogingen goed, en toen hare opvoeding voltooid en zij rijp was voor den hemel, nam Hij haar te huis en tot Zich.

Hij had mij rijkelijk mijn loon vergolden, zoo wel door mijnen arbeid zelve, als door de gelukkige uitkomst er van. Dokter Benamor had het zoute bad aangeraden; wij bragten de maand Augustus 1784 met haar gedeeltelijk te *Southampton* en gedeeltelijk te *Priestland* bij *Lymington* door; dewijl zij daar bij liefderijke en edelmoedige vrienden was, genoot zij zoo veel gemak en ondersteuning, als voor haar gedacht of gewenscht kon worden; het baden was haar oogenschijnlijk nuttig, tot versterking van baren zeer verzwakten en teruggaanden toestand, hetwelk haar zeer bemoedigde tegen den volgenden winter. Wij werden daardoor opgewekt onze reis naar *Southampton* in den herfst te hervatten; maar de uitslag was niet dezelfde: hare voeten en beenen waren reeds

beginnen te zwellen, en den avond voor zij vertrok vatte zij koude, hetwelk de terugkomst van de koorts en hoest veroorzaakte. En hoewel Dokter Allan gelukkig slaagde in het wegnemen dezer toevallen, en zij eenigen tijd het bad gebruikte, kon zij dit niet volhouden. Het voordeelige der ligging, de lucht en de beweging die zij hier ruimer kon genieten dan in *Londen*, en dewijl zij bij vrienden was welke haar zoo zeer als wij, hartelijk beminden, zoo bleef zij daar te *Southampton* zes weken, maar zij was buiten staat om zich naar de Heer Etty te *Priestland* te begeven, die zoo zeer verlangde zijne vorige vriendschapbetooningen te vernieuwen.

De Heer sterkte haar om hare reis naar huis zonder hinder te kunnen volbrengen. Zij kwam den 16 September voor het laatst bij ons terug; want zij ging die huisdeur niet meer uit, tot dat zij er uit gedragen werd, om naar het graf gebragt te worden.

Ik heb dus in het kort verhaald, hetgeen betrekking had tot hare ziekte, tot op de drie laatste weken van hare pelgrimsreise, en ben nu genaderd tot datgene, hetwelk meer gewichtig en belangrijk is.

Hare voortreffelijke ouders hadden gemoedelijk getracht haar op te voeden, in de vreeze en vermaningen des Heeren, en de grondbeginselen van den Godsdienst waren haar van hare

kindschheid af ingeprent. Hunnen arbeid was in zoo ver gelukkig geslaagd, dat geen kind gehoorzamer of innemender, en ook afkeeriger van kwade gewoonten of booze neigingen zijn kon. Maar ik kon niet bemerken toen zij het eerst bij ons kwam, dat zij eenig hartelijk toegenegen gevoel bezat voor Goddelijke dingen; maar in mijn huis zijnde woonde zij, wanneer hare gezondheid het toeliet, doorgaans mijne Godsdienst-oefeningen bij, en was ook tegenwoordig als ik met het huisgezin des morgens en des avonds bad, en de H. Schrift las en verklaarde. Vrienden en Predikanten kwamen ook menigmaal bij ons, welker gesprekken zeer geschikt waren om hare belangstelling op te wekken, en haar regte denkbeelden van Christelijke grondbeginselen en gezindheden te doen vormen. Hare lust tot nadenken kennende, liet ik haar zelf opmerken hetgeen zij hoorde en zag, en beval haar aan het bestuur van den Heer, van wien ik haar ontvangen had; Hem biddende dat Hij haren alles vermogenden Leer-aar wezen wilde. Wanneer ik met haar wilde spreken over de aangelegenheden harer ziel, kon zij mij geen antwoord dan met tranen geven. Maar ik vond spoedig eene groote aanmoediging om te hopen, dat de Heer beide, haar verstand verlicht en de begeerten van haar hart tot Zich getrokken had. Groot was hare verlustiging in de instellingen van den Gods-

dienst en voorbeeldig hare oplettendheid gedurende de prediking. Verhinderd te zijn om op de gezette tijden met ons op te gaan, was eene beproeving welke, ofschoon zij dezelve geduldig verdroeg, haar nogtans meer dan eenige andere scheen te bedroeven, en zij was weinig bekommerd over hetgeen zij in het vervolg der week te lijden had, indien zij slechts gezond genoeg mogt zijn om de openlijke Godsdienst bij te wonen. De verstandige opmerkingen welke zij maakte over dagelijksche gesprekken, plaats hebbende gebeurtenissen, boeken en leerredenen, toonden een gezond schriftmatig oordeel, en eene zuivere smaak voor geestelijke dingen aan. Mijne hoop werd ook bevestigd door geheel haar gedrag, hetwelk waardig geworden was het Evangelie van Christus, zoodat, indien zij toen gestorven ware, ik niet getwijfeld zoude hebben of haren overgang was van den dood in het leven. Maar zelden kon ik haar bewegen, om over haar zelve te spreken: indien zij het deed was het met de grootste schroom en omzigtigheid.

Spoedig na hare terugkomst van *Southampton* kreeg zij telkens hevige pijnen, welke haar tot dien tijd toe vreemd waren. Haren opgeruimden geest, welke haar onder eene lange en kwijnende ziekte zoo zeer ondersteunde, was niet zoo bestand om smarten te verdragen; dit lijden, ofschoon zij het geduldig droeg, ver-

teerde hare krachten. Vrijdag den 30 September kwam zij voor het laatst beneden; vervolgens werd zij op den arm beneden gebracht en opgedragen. Het werd thans zeer wenschelijk, van haarzelve eene meer stellige verklaring te hooren; van de hoop welke haar bezielde, voornamelijk daar het mij toescheen dat eenige toevallen, die eene naderende ontbinding aankondigden, haar eenigzins ontroerden, en zij niet geheel verzoend scheen met de gedachte aan den dood.

Hare tante wachtte op de eerste geschikte gelegenheid om met haar te spreken, over de waarschijnlijkheid dat de tijd van haar verscheiden aanstaande was. Den volgenden morgen, zaterdag den 1 October, bood zich hiertoe aan. Zij bevond zichzelve aanmerkelijk beter; hare pijnen waren geheel geweken, haren geest was levendig; de gunstige verandering was zichtbaar in geheel haar voorkomen. Hare tante sprak haar aan en zeide: «mijn lieve kind, waart gij gisteren avond niet zeer ziek?» zij antwoordde: «inderdaad, dit was ik.» «Waart gij niet ondersteund geworden, zoo dunkt mij, zoudt gij het niet lang uitgehouden hebben.» — «Dat geloof ik ook.» — «Mijne liefste, ik was zeer bekommerd voor uw leven.» — «Ik hoop, lieve tante, nu evenwel zoo niet meer.» Toen opende zij haar hart en sprak vrij uit; geheel kan ik het niet herhalen. Het hoofdza-

kelijke kwam hierop neder: «mijne beschouwing der dingen is sedert eenigen tijd zeer verschillende geweest van hetgeen zij was eer ik bij U kwam; ik heb de ijdelheid der kindschheid en der jeugd leeren kennen.» Hare tante zeide: «ik geloof dat gij reeds lang werk hebt gemaakt van het stil gebed?» Zij antwoordde: «ja, ik heb lang en ernstig den Heer, met betrekking der verandering die nu naderende is, gezocht. Ik heb niet die volle verzekering welke zoo begeerlijk is; maar ik bezit eene hoop, zoo als ik vertrouw eene goede hoop, en ik geloof dat de Heer mij datgene schenken zal, hetwelk Hij noodig voor mij keurt, alvorens het Hem behaagt mij van hier weg te nemen;» vervolgens zeide zij: «ik heb Hem gebeden mij geschikt te maken voor Zijnen dienst en nabijheid, en, of het dan vroeger of later ware dat ik henen ging, zou dit weinig beteekenen.» Dit schonk ons groote vertroosting; wij wisten nu dat zij alle verwachting van in het leven te blijven, had opgegeven, en dat wij van haar vertrek konden spreken zonder haar te bedroeven. Men kon niet verwachten dat een kind, van haren leeftijd, stelselmatig spreken zoude; zij had de Godsdienst ook niet leeren kennen naar een opstel of vorm van woorden; de Heer zelve was haren Onderwijzer; maar uit het weinige dat zij mij nu en dan zeide, bleek het genoegzaam dat zij

eene innige overtuiging ontvangen had, van den aard der zonde en van hare eigene zondige natuur. Als zij van den Heer sprak, meende zij de Heer Jezus Christus, de groote Herder der schapen, die zulke lammeren in Zijne armen verzamelde en hen aan Zijnen boezem bragt. Zij geloofde in Hem als God en mensch in één persoon; en dat de hoop op Hem haar niet zou beschamen, gegrond zijnde op Zijne verzoening, genade en magt. Dewijl ik haar geene woorden in den mond wil leggen die zij nimmer sprak, meld ik dit opdat niemand, welke hier eene zekere wijze van spreken mist waaraan hij gewoon is, te leur gesteld worde.

Hare schijnbare beterschap was van korten duur. Aan den avond van denzelfden dag klaagde zij over zware keelpijn, welke toenamen op zondag middag met eene verstikking dreigde. Toen Dokter Benamor, die den vorigen dag nog altijd hoop op hare herstelling behield, haar zoo spoedig en grootelijks veranderd vond, kon hij op dat oogenblik de teekenen van bezorgdheid in zijn gelaat en houding niet verbergen. Zij werd dit spoedig gewaar, en begeerde dat hij haar onbewimpeld zijne gedachten zou mededeelen. Nadat hij zich een weinig hersteld had, zeide hij: «mijne waardste, gij zijt zoo wel niet, als teen ik U zaterdag zag.» Zij antwoordde dat zij vertrouwde dat alles spoedig wel zoude zijn. Hierop antwoorde hij; dat of zij leefde of stierf

het wel zou zijn, en tot heerlijkheid van God. Hij zeide mij naderhand, dat hij dien morgen vele aangename gesprekken met haar had, waarvan hij eenige bijzonderheden had opgeteekend doch welk papier hij verloren had. Van dien tijd af kan zij gezegd worden gestorven te zijn, daar zij van toen aan haar vertrek van uur tot uur verwachtte.

Maandag den 3^e was zij geheel bevrijd van pijn in de keel, maar er ontdekte zich eenige teekenen van versterving in de beenen; dit echter herstelde door de middelen welke Dokter Benamor voorschreef. Ik kan mij slechts weinig van de toevallen van dien dag herinneren; over het algemeen leed zij vele smarten, somtijds benaauwdheden, zoo dat zij buiten staat was eenige minuten in dezelfde ligging te blijven; maar haren geest was stil en onderworpen. Zij was peinzende en biddende, en hare zorg voor het aardsche, bepaalde zich tot het belang van diegenen die haar omringden; om hunne droefheid niet te vermeederen trachtte zij het gevoel van haar lijden te verbergen.

Het behaagde den Heer in deze beproeving, mijne waarde echtgenoot, bijzonder te ondersteunen. Dingsdag den 4^e omstreeks negen ure des morgens, dachten wij allen dat zij stervende was, en wachten bijna twee uren aan haar bed, op haren laatsten ademtogt. Zij was zeer stripachtig, en in groote benaauwdhe-

den. Ik zeide: « mijn kind, gij gaat naar den hemel, en ik hoop dat wij door Gods genade, U te zijner tijd zullen volgen.” Zij kon niet spreken, maar deed ons door een toeknik en een kleine zucht bemerken dat zij verstond hetgeen ik zeide. Ik herinnerde haar eenige plaatsen uit de H. Schrift en verzen uit gezangen, hetwelk zij op dezelfde wijze beantwoordde. Hoewel zij zweeg was haar gelaat vol uitdrukking. Tegen elf ure veroorzaakte eene groote hoeveelheid slijmstof, die zij uit zwakte niet opgeven konde, haar eene hevige gorgeling in de keel, hetgeen wij beschouwden als een teeken dat de dood nabij was, en daar zij niets nemen wilde van hetgeen haar aangeboden werd, wilden wij haar in hare laatste oogenblikken (zoo als wij veronderstelden) ongaarne storen. Mij dunkt zij zoude binnen een kwartier uurs sterven, bijaldien Dokter Benamor juist op dien tijd niet ware binnengekomen. Deze voelde hare pols, en bemerkte dat zij, niet zoo nabij haar einde was, en hij beval dat men haar iets zou geven. Zij was bij hare kennis, hoewel geheel buiten staat om te spreken, maar toonde zich onwillig iets te nemen; zij liet zich echter daartoe overhalen, en een paar theelepels van zeker vocht gebruikt hebbende, herleefde zij. Hare pijn was nogtans hevig, en hare teleurstelling groot. Ik zag haar nimmer zoo ongeduldig als bij deze gele-

genheid; zoodra zij spreken kon, riep zij: «o! hoe wreed, hoe wreed is het mij terug te roepen, daar ik zoo gelukkig was, en zoo nabij het heengaan! ik wenschte dat gij niet gekomen waart, ik verlang naar huis te gaan.» Maar in weinige minuten werd zij bedoord, stemde toe in hetgeen de Dokter van hare verpligting om op des Heeren tijd te wachten, zeide, en van dat uur af, werd wel hare begeerte om te vertrekken, en met haren Zaligmaker te zijn hoe langer hoe sterker, maar nam zij echter gaarne wat haar werd aangeboden, en vroeg, uit eigene beweging, dikwijls naar het een of ander. Hoe menigmaal zouden wij, wanneer wij onzen wensch verkregen, onze eigene gebeden wederspreken! Ik had den Heer gebeden haar leven te verlengen, tot dat zij een onbetwisbaar getuigenis kon achterlaten tot onze vertroosting; maar toen ik hare groote benaauwdheid zag en haar hoorde zeggen; «o! hoe wreed is het mij op te houden!» was ik voor een oogenblik bijna in haren geest en kon nauwelijks nalaten te wenschen, dat de Dokter zijn bezoek een weinig langer had uitgesteld. Maar als zij toen gestorven ware, zouden wij verstoken geweest zijn van hetgeen wij de twee volgende dagen hoorden en zagen, welker herinnering mij dierbaarder is dan goud of zilver. Toen de Dokter des woensdags kwam, verzocht zij hem te zeggen

hoe lang hij dacht dat zij nog leven zoude. Hij zeide: « meent gij dat in ernst, mijne waarde?» zij antwoordde: « ja zeker.» Op dien tijd scheen het dat er werkelijk reeds versterving plaats had. Hij zeide daarom, dat hij dacht zij het mogelijk nog tot acht uren in den avond kon uithouden, maar dat hij niet verwachtte zij langer dan tot middernacht leven konde; dit hoorende, zoo zwak als zij was, schenen hare oogen te flikkeren met derzelve vorige levendigheid, en hem sterk aanziende, met een gelaat van onuitsprekelijke tevredenheid, zeide zij: « o! dat is inderdaad goed nieuws,» en zij herhaalde dit als zoodanig, aan iemand welke spoedig daarna in de kamer kwam, en zeide met eene levendige betooning van vreugde: « de Dokter zegt mij, dat ik hier nog maar weinige uren blijven zal.» In den namiddag gaf zij telkens acht op de klok, en toen het zeven uren sloeg, zeide zij: « nog een uur en dan....!» Maar het behaagde den Heer haar nog eenen dag voor ons te sparen. Zij leed veel gedurende woensdag nacht, maar zij was geheel onderworpen en lijdzaam.

Onze goede dienstboden, welke uit liefde voor haar en voor ons, dag en nacht met eene bezorgdheid en teederheid bij haar waakten, welke met geen geld kan verkregen noch betaald worden, waren de eenige getuigen van de dankbaarheid en toegenegenheid met welke

zij herhaalde, keeren hen bedankte voor de liefde diensten en oplettendheden haar bewezen. Hoewel zulk eene erkentenis niet meer dan billijk was, was zij, van eene kranke zelf komende, op zulk een tijdstip hun hoogst aangenaam. Zij voegde er hare ernstige bede bij dat de Heer het hun wilde vergelden. Op hare gebeden zeide mijn hart: « Amen! » Mogten zij, in hare stervens uren, door den Heer vertroost worden zoo als Elizabeth vertroost werd, en dan ook met dezelfde toegenegenheid behandeld worden van diegenen, welke hun als dan omringen zouden. Ik was zeer verwonderd haar donderdag morgen niet slechts levend, maar in sommige opzichten beter te vinden, want de teekenen van versterving verdwenen weder. Dit was haar laatste en voor ons zeer gedenkwaardige dag. Toen Dokter Benamor haar vroeg: « hoe vaart gij; » zeide zij: « in waarheid, gelukkig, en zoo *dit* sterven is, dan is het sterven eene aangename zaak. » (Dezelfde uitdrukking die eene mijner vriendinnen eenige jaren geleden op haar doodsbed gebruikt had.) Zij zeide, omstreeks tien uren, tot mij: « Mijn waarde oom! ik zou mijnen toestand met niemand op aarde willen verruilen; o! hoe genadig is de Heer jegens mij, en welk eene verandering is er voor mij te wachten. » Men vroeg haar of zij niet wenschen zoude te blijven leven, indien de Heer haar tot eene

volkomene gezondheid herstelde, maar zij antwoordde: neen, voor de geheele wereld niet," en somtijds zeide zij: « Niet voor duizend werelden. Ween niet over mij, mijne waarde tante, maar verheugt en verblijdt U liever ten mijnen opzigte: ik zal nu het voorregt genieten de lieve jufv. Pietje Barnham (voor welke zij eene teedere genegenheid voedde, en welke lang in eenen kwijnenden toestand geweest was) voor te gaan." Wij vroegen haar of zij eene tekst voor hare lijkrede wilde kiezen; zij antwoordde dadelijk: « Die den Heer lief heeft kastijd Hij." « Dit," zeide zij, « is mijne ondervinding geweest; mijne wederwaardigheden waren vele, maar niet te veel, noch de grootste van dezelve was te groot. Ik prijs Hem voor die allen." — Maar na eenige rust genomen te hebben, zeide zij: « Wacht, mij dunkt er is eene andere tekst die nog meer gepast is, laat het dan zijn: « Zalig zijn de dooden die in den Heere sterven," dit ondervind ik nu reeds." Zij koos ook een gezang dat na de preek moest gezongen worden: uit Olney's gezangen, het 2^e boek, het 72^e gezang.

Maar ik moet mij bekorten, en maar een klein gedeelte opgeven van de aangename woorden welke de Heer haar in staat stelde, in den loop van dien dag te spreken, hoewel zij er dikwijls in verhinderd werd door de smarten en doodelijke benaauwdheden. Zij had aan elk

die bij haar kwam iets te zeggen, tot vermaning of vertroosting, na dat zij het gepast oordeelde. Tot hare bestendige oppaster zeide zij: « gaat voort den Heer aan te roepen en wanneer gij denkt, dat Hij U niet hoort, Hij zal het eindelijk doen, gelijk Hij mij gehoord heeft. » Zij sprak veel tot eene hartelijke vriendin die dagelijks bij haar kwam, en ik hoop dat deze het zich lang zal herinneren als het getuigenis van hare stervende Elizabeth. Onder anderen zeide zij: « denkt gij ook zulk eene verzekering te hebben als uw stervens-uur nadert? » geantwoord zijnde; « ik hoop ja; » hernam zij: « bidt er ernstig en met geheel uw hart om tot den Heer! wanneer gij Hem zoekt zult gij Hem zeker vinden. » Zij bad toen liefderijk en vurig voor hare vriendin, daarna voor hare nicht, en vervolgens voor een ander van ons huisgezin, welke er tegenwoordig was. Haar gebed was niet lang, maar ieder woord gewigtig, en de wijze waarop, was zeer aandoenlijk. De hoofdinhoud was; dat zij allen door den Heer mogten onderwezen en vertroost worden. Omstreeks vijf uren in den namiddag, verzocht zij mij nog eens met haar te bidden. Voorzeker had ik toen uit mijn hart. Toen ik geëindigd had zeide zij: « Amen. » Ik zeide: « mijn lieve kind, heb ik uwe bedoeling uitgedrukt? » zij antwoordde: « o! ja, » en voegde er toen bij: « ik zoude haast zeggen, waarom vertoeven de

raderen van zijnen wagen zoo lang; maar ik hoop dat Hij mij in staat zal stellen zijn uur met geduld af te wachten." Deze waren de laatste woorden die ik haar hoorde spreken.

Mevrouw Newton's hart was mogelijk al te zeer gehecht aan dit lieve kind; hetwelk niet te verwonderen is, in aanmerking nemende hoedanig een kind zij was, en hoelang, en hoeveel zij geleden had. Maar het behaagde den Heer haar te ondersteunen in dezen beproevenden weg. Inderdaad er was meer rede tot vreugde dan tot droefheid, hoewel de smart van scheiding zich nogtans gevoelen deed.

Elizabeth kende hare gevoeligheid, en ik geloof dat bezorgdheid voor haar, de laatste zorg was die haar overbleef, zij zeide tot degenen die bij haar waren: « tracht mijne tante te bewegen de kamer te verlaten; ik denk dat ik nu spoedig zal ontslapen; ik zal niet tot den morgen bij U blijven." Hare tante nogtans was de laatste welke haar hoorde spreken, en zat bij haar bed toen zij stierf. Een weinig na zes uren, hoorde zij dat een harer betrekkingen, welke haar hartelijk beminde en door haar bemind werd, en welke dagelijks van *Westminster* gekomen was om haar te zien, beneden was, toen zeide zij: « rigt mij op, dat ik nog een weinig met hem spreke." Hare tante zeide: « Mijne lieve, gij zijt bijna uit-

geput, mij dunkt dat het beter ware, het niet te ondernemen;" vriendelijk zeide zij: « het is zeer wel, ik wil dan ook liever niet." Zij was toen haren overgang in heerlijkheid zeer nabij, maar de liefde hares Heeren had haar zoo geheel met goedwilligheid vervuld, dat zij tot haren laatsten ademhaling nog beproefde, om iets te zeggen dat nuttig kon zijn voor anderen, ook na haren dood.

Omtrent zeven ure des avonds wandelde ik in den tuin en bad ernstig voor haar, toen een bediende mij kwam zeggen: « zij is overleden." o, Heer! hoe groot is Uwe magt! hoe groot is Uwe goedheid! Weinige dagen te voren, had ik, ware het mogelijk geweest, alles willen geven om hare herstelling te verkrijgen, en zelden heb ik in mijn leven echter hartelijker blijdschap ondervonden, dan toen deze woorden: « zij is dood," in mijne ooren klonken. Ik liep naar boven en ons geheele huisgezin omringde haar bed; hoewel hare tante en nog iemand bij haar zaten met de oogen op haar gericht, had zij echter waarschijnlijk weinige minuten, voor zij het merkten, den geest gegeven. Zij lag op hare linkerzijde, met de wang zachtelijk rustende op hare hand, als lag zij in eene aangename slaap; en mij dacht er was een trek van genoeg op haar gelaat. Nimmer voorzeker verscheen de dood, in eene schoonere uitlokkendere

gedaante. Wij vielen op de knieën, en ik bragt, mij dunkt ik mag dit zeggen, mijne ongevinsde dankzegging aan onzen God en Zaligmaker toe, voor Zijne overvloedige goedheid en liefde aan haar bewezen in deze laatste oogenblikken, bij eene zoo zachte ontbinding. Ja, ik ben voldaan; — ik ben vertroost; en indien een van de menigte onwillige tranen die ik gestort heb, haar tot het leven, tot gezondheid, tot eene vereeniging van alles dat deze wereld kon toegebracht hebben tot haar geluk, haar kon terug geroepen hebben, zou ik getracht hebben die te bedwingen. Nu zijn mijne beste wenschen voor haar vervuld. De dagen harer treurigheid zijn geëindigd. Zij is aangeland aan dien stillen oever, waar de stormen van bekommering niet meer woeden. Zij is voor altijd buiten het bereid van zorg, zonde, verzoeking en strikken. Nu is zij voor den troon; zij ziet Hem, Dien zij lief had zonder Hem gezien te hebben; zij drinkt uit de bronnen van reine verlustiging, welke aan Zijne regterhand zijn, en zij zal nimmermeer dorsten.

Zij was geboren te *St. Margarets Rochester* den 6^e Februarij 1771.

Hare ouders zetten zich te *Anstruther* neder in 1773.

Zij kwamen bij ons terug den 15^e Maart 1783.

Zij gaf haren geest in de handen van haren Verlosser, een weinig voor zeven ure in den

avond van den 6^e October 1785, oud zijnde veertien jaren en acht maanden.

Ik zal mij zeer verheugen wanneer dit kort verhaal strekken mag, tot aanmoediging van Christenen, welke kinderen hebben. Moeten wij niet denken dat de Heer tot ons zegt, gelijk Pharao's dochter tot de moeder van Mozes zeide: «Neem dit kind en voed het op voor mij, ik zal U het loon vergelden.» Hoe heilig is zulk eenen last; gewigtig en moeijelijk de volbrenging van denzelfven; maar hoe rijk ook de belooning, indien onze pogingen met eenen goeden uitslag bekroond worden. Wij hebben daarbij alles te hopen van Zijne magt en liefde, wanneer wij, in afhankelijkheid van Zijnen zegen, met alle naarstigheid Zijnen wil trachten te volbrengen. Gelukkig dezulken, welke ten laatsten dage zullen kunnen zeggen: «Zie, daar ben ik en de kinderen die Gij mij gegeven hebt.»

Vele kinderen zullen dit verhaal ook lezen. Mogt het ook hun overtuigen dat het nuttig en goed is den Heer vroeg te zoeken. De kwijnende toestand mijner waarde Elizabeth, belette haar om zich te verbinden met jonge lieden van hare jaren, althans zoo veel en onverhindert als zij dit anders gedaan zou hebben; evenwel zullen deze bladen in der zoodanigen handen komen. Aan hun bevel en draag ik bijzonder dit verhaal op. o, Mijne lieve jonge

vrienden en vriendinnen ! hebt gij gezien welk eene voortreffelijkheid van geest haar eigen was, in het laatste tijdperk haars levens ; gij moet daardoor bewogen en getroffen zijn geweest, laat de levendigheid van uwe verbeelding, en de vrolijkheid van het vooruitzicht dat U omringt, U niet beletten te overwegen, dat ook voor U dagen zullen komen, (ten zij gij onverwacht uit het leven werd weggerukt) wanneer gij zeggen en gevoelen zult, dat de wereld en al wat in dezelve is, U geene voldoening kan geven. — Maar er is een Zaligmaker, Jezus Christus, een alles Magtige, die altijd nabij en altijd genadig is degenen die Hem zoeken. — Mogt gij gelijk zij, opgewekt zijn om Hem te kiezen tot den Leidsman uwer jeugd, en tot uwen Heer en Koning, welken gij met geheel uw hart wenscht te dienen. Dan zult gij gelijk zij, ondersteuning en vertroosting onder droefenis vinden, wijsheid tot besturing van uw gedrag, eene goede hoop bij het sterven en bij den dood, eene gelukkige overgang tot een eeuwigdurend zalig leven.

Ik heb alleen hier bij te voegen mijne hartelijke bede, dat zegen van boven moge nederdalen op de personen en huisgezinnen van al mijne vrienden, en op allen in welker handen deze bladen, onder het bestuur der Voorzienigheid, komen zullen.

JOHN NEWTON.

EENIG BERIGT BETREFFENDE
JOHANNES CUNNINGHAM,

van de hand zijner Moeder.

Onzen geliefden zoon werd geboren 23 Januarij 1765.

Hij was steeds een gehoorzaam kind, en be-
toonde bij iedere gelegenheid, eene liefderijke
gezindheid, gepaard met vrees om God of men-
schen te beleedigen. Hij was zeer omzigtig in
zijnen omgang, en dulde geen gesprek hetwelk
slechts de minste schijn had van onwaarheid te
behelzen. Hij openbaarde reeds vroeg eene
Godvruchtige stemming, en beminde de open-
bare, zoowel als de bijzondere Godsdienstoeffe-
ningen. Hij was een jaar lang bij mijne waar-
de zuster en haren echtgenoot, een Predikant
van de gevestigde kerk van *Engeland* in het
jaar 1768. Kortens tijd daarna kwam hij te
huis, en vroeg waarom wij niet zoo dikwijls
gebeden opzonden, als dit bij zijnen oom ge-

bruikelijk was; hij betuigde dat hij hunne wijze van handelen zeer goedkeurde. Ik verbeelde mij dat hij deze vroege neiging tot een Godvruchtig leven, onder Gods zegen, te danken had aan hun goed voorbeeld en onderwijs. Geen weder weêrhiield hem ooit naar de kerk te gaan. Elke gelegenheid om eene Godsdienstige bijeenkomst waar te nemen, welke somtijds vier of vijf malen in de week hem werd aangeboden, was hem aangenaam, en doorgaans deelde hij ons dan den tekst en een gedeelte der leerrede mede.

Van zijn zesde jaar af leed hij veel aan eene wond in de voet, welke nimmer genas; vele pijnlijke proeven werden er genomen, welke hij allen met buitengewoon geduld en kloekmoedigheid doorstond. Omtrent het einde van November 1776 klaagde hij dat hij zich zwakker gevoelde dan te voren, en hij werd spoedig bij eene kleine wandeling of ligte inspanning vermoeid. Hij liet zich echter niet bewegen uit de school te blijven, zonder zichtbare ontevredenheid. Wij dachten het derhalve beter te zijn zijne neiging op te volgen, onder belofte van niet te veel lessen op eens te leeren, hetgeen zijn meester zeide dat dikwijls het geval was. Toegevendheid genoot hij zoowel op de school als te huis; maar de vermindering zijner krachten ging zoo snel voor, dat hij weldra buiten staat was uit te gaan. Den 11

December was hij zoo zwak en gevoelig dat wij meenden dat hij niet ter kerk konde gaan, zonder gevaar van koude te vatten. Hij was er echter bijzonder op gesteld, dewijl die dag bestemd was tot eenen algemeenen vastendag, uit hoofde van onzen Amerikaanschen oorlog. De Heer stelde er hem toe in staat, ook nog den volgenden zondag, zijnde toen voor de laatste maal, hoewel hij geene rede had te denken er nadeel bij geleden te hebben.

Op den avond van den vastendag las ik hem het gezang van Dr. Young, over den laatsten dag, voor; hij scheen mij met eene groote blijdschap te hooren; Jufvrouw C. was zeer aangedaan, bij een gedeelte van hetzelfde, en verzocht mij dat ik niet voortgaan zoude, ik zeide dat het mij bevreemde dat zij de voordragt van eene waarheid niet verdragen konde, welke wij allen, vroeger of later moeten ondervinden, en onze lieve jongen zeide: « het is toch zeer jammer dat wij nu allen verstoken zijn, van het hooren der lezing over dien laatsten dag, omdat het onaangenaam is voor Jufvrouw C.,” welke zich daarop herstelde zoodat ik verder las. Op Kersdag lazen wij te zamen op zijne begeerte, de geheele geschiedenis en de gebeden van dien dag uit het gewone kerkboek. Met het grootste vermaak las hij in zijnen bijbel, welke op het laatste, zelden uit zijne

hand was, zoo dikwijls hij slechts een oogeblik kon afzonderen.

Na kersmis nam zijne zwakte zoodanig toe, dat hij weinig lezen konde, maar hij verlangde dat ik voor hem las. Ik deed dit doorgaans uit Henry's uitlegging van het oude en nieuwe testament.

Gedurende zijne geheele ziekte was hij Godvruchtig, geduldig en dankbaar, sprak mij altijd vriendelijk en minzaam toe, en verklaarde, dat het hem zoo leed deed, dat hij nimmer, de moeiten en de onkosten kon vergelden, die hij veroorzaakte. Hem eens vragende, of hij het dragelijk had, antwoordde hij, geene rede tot klagen te hebben, daar zijn papa en ik zoo goed jegens hem waren. Ik kan mij niet herinneren dat hij immer klaagde, dan slechts eenmaal, en toen scheen hij zeer aangedaan te zijn omdat ik het hoorde, terstond zeide hij, dat hij het niet helpen konde, dewijl zijne smarten zoo groot waren. Toen ik vroeg of het wat beter was, zeide hij: « Neen, maar nu ben ik meer in staat om het te dragen; kort daarop zeide hij: « ik wensch dankbaar te zijn, en zijt gij dat ook voor mij, omdat ik mij zoo veel beter gevoel dan ik geweest ben. » Op andere tijden zeide hij, dat hij het als eene groote dankstof beschouwde, zoo goed verzorgd te worden, terwijl zoo vele arme menschen de noodzakelijkste levensbehoefsten moesten mis-

sen. Hij verwonderde zich dat iedereen zoo vriendelijk jegens hem was, vooral zijne schoolmakkers, welke zoo vrolijk waren, terwijl hij daarentegen zoo nutteloos voor hen was, om dat hij niet konde doen zoo als zij deden. Hij zeide het toch beter te achten, hulpeloos dan ondeugend te zijn.

Dit een en ander werd niet op dezelfde tijd gezegd, maar het zijn zoo getrouw mogelijk zijne eigene woorden, die ik op Jufvrouw C's, begeerte opgeschreven heb, kort nadat zij uitgesproken waren.

Eenige maanden voor zijnen dood, wilde hij geregeld, een uur voor dat hij naar bed ging, zich afzonderen om te bidden, hoe donker het ook ware, zonder licht, waarschijnlijk opdat het niet gezien zoude worden, want hij wilde niet dat iemand het bemerkte. Ik luisterde eens aan zijne deur, en was verwonderd over de vurigheid en den ootmoed, die hem scheen te bezielen.

Nadat zijne ziekte hem noodzaakte zijne kamer te houden, verlangde hij dikwijls dat ik hem alleen zou laten; als ik terug kwam, betuigde hij menigmaal zijne dankbaarheid, dat hij in staat was geweest om te bidden zonder verhinderd geworden te zijn door pijn of hoest; anders werd hij dikwijls afgemat door krachteloosheid, en verlangde dat ik voor hem zou bidden.

Hij is niet uit zijne kamer geweest sedert den laatsten dag des jaars, nu achttien dagen geleden, gedurende welken tijd men geene klagten van hem hoorde, maar onophoudelijk lofzegging en dankerkentenis aan God, voor Zijne weldaden aan hem bewezen. Het was hem altijd bijzonder aangenaam, als onze Predikant bij hem kwam, om met hem te spreken en te bidden. Hij vergat nooit mij te verzoeken, om een briefje naar de kerk te zenden, opdat men voor hem bidden zoude. Zeide ik dat ik hem zoo beklagde, dan antwoordde hij: « o, Mama! gij stelt te veel belang in mij. »

Den 18 Jannarij 1777, voor hem lezende, zeide hij dat het eerste vers van den 103^{en} Psalm, hem den vorigen nacht zoo zeer voor de aandacht gezweeft had, en hij herhaalde toen de woorden: « Loof den Heer, ô mijne ziel! »

Hij stierf den 22^e. Tot het laatste toe, behield hij zijne vermogens, en sprak nog met belangstelling over de afmatting die hij dacht dat ik om zijnen wil ondervond.

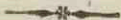
Het volgende is een afschrift, van hetgeen eigenhandig door hem in zijn zakboek geschreven en onderteekend is:

« Ik erken, God den Vader, mijn grootste Goed en hoogste Doel te zijn; — ik erken, God den Zoon, als mijnen Vorst en Zaligma-ker; — ik erken God de Heilige Geest, als mijnen Heiligmaker, Onderwijzer, Leidsman en

Vertrooster ; — ik houde het woord van God, voor den regel van al mijne handelingen ; en het volk van God , mijn volk te zijn , in welke omstandigheid ook. Ik heb mij alzoo ook geheel aan den Heer toegewijd en opgedragen , met alles wat ik ben , wat ik heb en wat ik doen kan ; en dit doe ik welberaden , opregtelijk en voor eeuwig.”

JOHANNES CUNNINGHAM.

24 Februarij 1777.

A 2430607